

LA CAMPANA DE GRACIA

ANTONI LÓPEZ, EDITOR

DONARÀ AL MENOS UNA BATALLADA CADA SENMANA

AQUEST NÚMERO 10 CÉNTIMS PER TOT ESPANYA

NÚMEROS ATRASSATS. DOBLE PREU

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MIG, NÚM. 20, BOTIGA

TELEFONO A 4115. — BARCELONA

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Fóra de Barcelona cada trimestre: ESPANYA, pessetes 1'50, — ESTRANJOER, 2'50

Davantat

Ha sigut censurat per l'autoritat governativa

L'exemplaritat de l'agressió

L'escomesa del govern Dato, responen a un estat peninsular de irritació envers Catalunya; i la seva institució, capital, hauran servit per evidenciar que mai obtindrem del lligerànca mironada comprensió. Als sis anys d'otorgat l'Estatut de la Mancomunitat se'l vulnera amb doble feidat, subjectant-lo al tutelatge del Tribunal de Comptes i negant la seva aplicació quan pot beneficiar-lo, com en el cas del traspàs dels serveis de la Diputació. Es, a dir, neguen a la Mancomunitat les delegacions, i quan aquesta, aplicant els seus estatuts, cerca en l'acoblament dels serveis provincials un avantatge, una nova oposició esclata per a impedir la cteixença de la Mancomunitat, a despit de l'Estatut.

Varen creure a Madrid, quan decretaren la Mancomunitat, que serviria de motiu de discòrdia catalana i demostració de incompetència. La Mancomunitat, en un quinquenni, ha acoblat les més oposades forces polítiques, ha aproximat el camp a la ciutat, ha donat a Catalunya un ideal pràctic de govern tangible i ha demostrat que la competència cultural i administrativa de Catalunya pujava en ordre geomètric damunt de l'Estat. I aleshores, abans de que la institució s'afermi, se l'agredeix.

Però ¿no era credo unànim l'autonomia ben entesa, l'autonomia administrativa, les llibertats descentralitzadores, concedides per l'Estat amb mesura? La Mancomunitat és un mínim de descentralització, i no és admès.

TRASTOS VELLIS

Un triptic que ja's podria dur a cà'l antiquari.

La Mancomunitat és l'organització aplicada a tota Espanya, sense cap particularisme, i com que solament ha arrelat a Catalunya, s'ataca lo que és privatiu de totes les diputacions espanyoles. Els unitaris descobreixen el seu joc, portant-nos a la conclusió de que no volen, de que negaran una incipient auto-

nomia administrativa, si esdevé favorable a Catalunya. Heu's aquí la primera lliçó que hom extreu del nomenat plet de la Mancomunitat. La segona la trobem en les resistències trobades a Catalunya en aquelles forces polítiques que havien parodiat un autonomisme admi-

nistratiu, com la U. M. N., o bé un federalisme polític com el nomenat partit radical. Davant de l'atac centralista, la U. M. N. no dubta i se tira a fons, amb fúria de renegat; els radicals vacil·len, se dispersen en contradiccions, i com que no poden modificar oficialment l'actitud d'autonomisme integral

adoptada quan l'assemblea de parlamentaris i la de municipis, inicia una discreta abstenció. Però en ell, el sentiment—tot aquest plet, com tot el catalanisme i anticatalanisme ho és de sentiment—traeix la disciplina, i els radicals de naixença catalana—En Marial, En Gambús, En Mir—se sumen obertament a nosaltres, i els no catalans—En Santamaria, En Guerra, En Vinaixa—persisteixen en la tradició unitària, antiliberal, del partit radical.

Les altres forces no dubten. Els republicans catalans, els nacionalistes, els intransigents, no volen pensar en l'hegemonia exercida per la «Lliga» en la Mancomunitat, de vegades amb dany per a ells, i formen el quadre, a despit d'ésser altra volta burlats per la política curvilínia dels regionalistes.

Si el sentiment patriòtic no predominés sobre el partidista, la Mancomunitat, defensada solament pels seus dominadors, cauria davant de l'adversitat madrilenya. I aquesta és la tercera lliçó aprofitable per a la «Lliga». No's pot simular una potència que no's posseeix; no's pot, tampoc, fingir estèrils arvoraments patriòtics; no's pot vincular el govern de Catalunya en un sol partit, sobre tot si aquest és abusiu, personalíssim i de casta.

PARADOX

La pau del món

ESPRES d'una sèrie de tractats de pau, la pau no acaba de venir. Hi ha pau diplomàtica, però els germans de lluita persisteixen i el caliu del gran foc no és apagat en-
cara. D'Europa i d'Àsia arriba soroll d'armes, i sembla proper l'esclat de nous conflictes.

I és que la pau del món no poden dur-la uns quants senyors asseguts solemnement a l'entorn d'amples taules. Ells poden fer la pau dels Govers, però no la pau dels pobles. Quan els plenipotenciàries han firmat, quan els governs s'han avingut, resten els pobles, resten les seves aspiracions i els seus ideals.

Així avui veiem com hi ha lluita a Irlanda, a Albània; en diverses bandes de l'Orient Europeu i de l'Àsia Menor. Problemes no resolts o bé resolts prescindint de la voluntat dels pobles i dels principis de justícia, fan impossible el regnat de la vera pau damunt el món.

S'ha parlat molt en aquests darrers temps de la substitució de la diplomàcia dels Estats per la diplomàcia dels pobles. El dia d'aquesta substitució no és arribat encara. Però ens trobem ja en els temps en que la sola diplomàcia dels Estats és impotent per a resoldre les qüestions vives plantejades per l'evolució històrica.

Dia vindrà, i no pot estar gaire lluny, que el dret dels pobles a disposar de sí mateixos, tingui plena efectivitat. I quan aquest dret imperi, els perills de perturbació i de guerra hauran disminuït. No volem dir que aleshores la pau estigui absolutament assegurada, ni que s'hagin suprimit totes les causes de conflicte i de xoc entre els pobles. Però hauran estat eliminades les causes principals. Si el dret dels pobles a governar-se ells mateixos estés plenament reconegut, no veuríem Irlanda entre flames de revolta, ni la insurrecció albanesa tornaria a posar en activitat el temible fogar de la península dels Balkans.

Els errors i les ambicions del vell sistema de governar els pobles, els està pagant el món amb revoltes, amb violències, amb guerres, amb angúnies. Encara que no fos com a reconeixement del dret nou, els Estats haurien d'acceptar els principis de llibertat humana per propi egoisme. Al cap d'avall, en les lluites entaulades per efecte de la negació d'aqueixos principis hi perden ara els dominadors i els dominats. I de vegades són els dominadors els que hi perden més.

Els pobles són cada dia més rebels a l'acceptació d'un jou, sigui feixuc, sigui lleuger. I quan no hi ha resignació per part dels dominats, la dominació acaba per ésser un mal negoci per als dominadors. Solament el sentit de l'orgull pot fer que hi hagi encara Es-

tats que's neguin a reconèixer els drets dels pobles que per raons històriques o geogràfiques han caigut sobre el seu domini.

La pau del món és germana de la llibertat dels pobles. I mentre no regni aquesta llibertat, la pau, la vera pau del món, és impossible.

FULMEN

Augmenten les dificultats

NS queixem de que tot s'apuja, de que no's pot viure, no essent exportador o agavellador. De lo difícil que's fa cada dia assolir una situació econòmica mitjanament passadora. De la impossibilitat de lo que se'n diu *anar tirant*.

Ens queixem sense tenir idea exacta del terratrèmol, de la pertorbació profundíssima introduïda en tots els ordres de la vida. Sense haver noció del enrenou esclatat en tots els aspectes de l'activitat.

Tot s'altera. Es cappingen els valors polítics i morals. El concepte d'autoritat, de justícia, de dret i civilització, se'n va a passeig. Ja no hi ha atribuït, ni cosa sagrada. No tenim qui mani, ni que obeeixi. Pot saber-se on anem a parar?

El llegidor, que és de suposar topa a diari amb la realitat, sap les angoixes i els sofriments que representa l'*anar fent*, sap el preu de les sabates, el de l'oli, el de les mongetes... Passem i tot perquè li consti la puja de qualque article superflu... entre superflu i indispensable.

Lo que ignora, lo que amb tota seguretat desconeix, és que l'Estat acaba de gravar les disposicions relatives a l'impost sobre els títols de Grandesa i de Castella, honors, condecoracions, etc.

De modo que l'ésser duc, marquès, comte, viscomte, baró o senzill senyor, costarà d'avui en avant un ull de la cara.

Tan car, gairebé, com el puguem usar de una gran creu o banda, sigui de l'ordre que's vulgui.

Una catàstrofe!

Una catàstrofe, per quant podem despendir-nos d'ésser ja res més que uns infeliços caga-finters, amb pretensió de periodistes.

Uns ximplers, parlant en plata.

En la tarifa que acompanya la R. O. que parla de l'augment que'ns ocupa, tot són mils de pessetes. Fins per a un senzill *Jefe de Administración civil*, pretén l'Estat embutxacar-se doscents duros.

Calculin al tractar-se dels primers graons aristocràtics, al parlar-se de les successions directes i transversals.

Una ruina, amb totes les de la llei!

Una cosa demanem. Que's posin la mà al pit, i diguin amb lleialtat, amb la major franquesa, si hi ha manera de resistir aquest nou impost, que vé a complicar el problema difícilíssim de la vida.

La nostra opinió és que això és un fàstic i que no val la pena de seguir vivint.

Apujar l'impost sobre els títols de noblesa!

Està vist. Aquí lo únic que s'abaixa són les entrades dels toros.

TABER

Comunisme pràctic

—Encara no hi creus en l'esperit comunista del poble català?—va dir-me l'Eloi el diumenge passat, sortint del palau de la Mutualitat, on hi havia en cura un amic nostre.

L'Eloi és un xicot jove, sindicalista de bona fe, que escolta molt i llegeix poc, que té més entusiasme que reflexió i que creu a peus junts tot lo que li diuen al Sindicat.

—Malgrat aquesta superba mostra de cooperativisme, i els Chors de Clavé, i les innumerablem Associacions catalanes, segueixo creient que l'esperit català és, per sort no-

tra, fortament individualista i que, portant-lo aquest individualisme a un extrem una mica perjudicial, el lema de cada català és aquell vell adagi de «Cada hù per ell i Déu per tots».

Al sentir la meua resposta, va somriure l'Eloi i, posant-me la mà a l'espatlla, va dir-me:

—Doncs t'equivoques. I per a provar-te que volem anar a un comunisme pràctic, escolta els projectes que tenim.

—Digues.

—Som doscents mil afiliats a Catalunya. Posant deu setmanes seguides una pesseta cada hù, reunirem dos milions de pessetes. El Ram de construcció, que ara treballarà per compte propi, suprimint els contractistes, ens construirà una fàbrica grandiosa. Uns tallers de metalúrgia, col·lectius també, ens construiran mil telers i la demés maquinària precisa, i omplirem aquesta fàbrica de obrers lliures, que no tindran més amo que el Comitè que lliurement hauran elegit, ni altre fuet que l'interès col·lectiu, que'ls farà posar l'ànima a la feina.

—Molt bé, noi! Ves dient.

—Per ara només produïrem robes senzilles especials per a obrers i el mercat per a la nostra producció ja el tenim: les cooperatives de consum se la quedaran al preu més reduït possible per a repartir-la, sense benefici, a la classe treballadora.

—Bona pensada.

—Així suprimim als patrons que'ns exploten, als magatzemistes que'ns cargolen i als botiguers que'ns repelen. Podrem vestir barato i bé, i uns quants mils obrers del ram textil, del ram de l'aigua, del ram de construcció i del ram de metalúrgics s'hauran emancipat del jou capitalista i fruiran d'un règim que vosaltres, descreguts, creieu utòpic. I avui una fàbrica, demà dugues, demà passat cent, acabarem per fer-nos amos de tota la indústria catalana.

—Això és un bell somni.

—Que serà aviat una realitat. La cooperativa de producció del ram constructiu és ja un fet i tenim obres de importància contractades. Quan ens poguem moure amb plena llibertat, recaudarem els milions que'ns donarà la gana, perquè avui l'obrer ganyaria bons jornals i no li vé d'un duro. Al treballar pel nostre profit, no'ns vindrà tampoc d'una hora, i allà veuràs si treballem amb dalé i si fem bona tasca.

—El programa és admirable; però escolta, Eloi: i si passat un temps no s'ha fet res de profit, i si s'ha fet quelcom ha sigut només en profit d'uns quants, què faràs tu?

—Me'n aniré d'Espanya.

—Adéu, Eloi. Crec que ja podríem començar-nos a despedir.

JEPH DE JESPU

La pràctica és el tot

França s'ha iniciat una creuada contra els rics que ho són pels beneficis obtinguts amb la guerra.

Articles, caricatures, xistus, res es plany per a mofar-se de la seva personalitat, que és constantment posada en ridícul a les taules dels teatres i a les planes dels periòdics il·lustrats.

Fins la gran premsa, la premsa diària, paga tribut a la corrent, reservant part de les seves columnes per a combatre als *nous rics*, als que cobreixen constantment de sangnantes i cruelíssimes ironies.

La tragèdia fondíssima perquè acaba de passar, ha fet reaccionar al poble francès, que no s'avé a la idea de que hi hagi qui, mentre vessa a dojo la seva sang per a mantenir la llibertat i la independència, tregués partit de les circumstàncies negociant amb la desgràcia dels més.

El clam de l'opinió ha arribat a les Cambres legislatives. L'aspiració del poble, consistent en gravar les fortunes acumulades en l'època de sobressalts i d'angoixes, ha assolit estat parlamentari.

I ha sigut nomenada una comissió de diputats encarregada d'obrir una informació encaminada a averiguar l'origen de certs capitals, per a que, un cop esbrinat, pugui el Poder públic dictar aquelles disposicions que el bon sentit i la justícia aconsellin.

Entre artistes

—Al «Saló de París» vas? I quina sala et donaran?

—Me'n fum de la sala; jo m'accontento amb un menjador.

I a Espanya?

Perquè també entre nosaltres hi ha qui sapigué aprofitar-se de la calamitat que ha sigut la guerra.

Fins passada aquesta, a l'hora en que la massa del país no sap com resoldre el problema paorós de les subsistències, hi ha qui segueix expremet la taronja amb un braó i una persistència verament delictuosos.

No podria el nostre govern estudiar la manera de ressucitar el projecte de beneficis extraordinaris que En Cambó contribuï a enterrar?

Encara que, naturalment, sigués precís imprimir un giro a la idea, a fi de donar-li caràcter d'actualitat.

Per més que entre nosaltres suposem, per endavant, com acabaria la cosa.

A Espanya es faria entrar a mitja dotzena de diputats en els grans negocis, amb l'excusa de que així podrien parlar després amb coneixement de causa.

X.

Els lligams de l'esperit

TRANSSCRIVIM per endavant uns paràgrafs de la Constitució rusa:

«La República rusa dels Soviets queda fundada sobre el principi de la lliure unió de nacions lliures i constitueix una Federació de Repúbliques nacionals de Soviets».

«A l'objecte d'assegurar als treballadors la plena llibertat de consciència, l'Església queda separada de l'Estat i l'Escola de l'Església, i se reconeix o tots els ciutadans la llibertat de la propaganda religiosa i anti-religiosa».

«A l'objecte d'assegurar als treballadors la llibertat efectiva d'opinió, la República socialista federal dels soviets acaba amb l'estat de dependència de la premsa respecte al capital, cedeix al proletariat obrer i del camp tots els òrgans tècnics i materials necessaris per a la publicació de periòdics, follets, llibres i d'altres produccions de premsa i assegura la seva lliure difusió per tot el país».

Això és efectiu enllà, al lluny; potser encara no pas amb totes les seves conseqüències, per impossibilitat material momentània, mes sí d'una certa eficiència en el desig voluntari dels propulsors que han creat tal constitució; niua en son interior pensant, la impulsio ferma de lliurar l'home, no solament de les trabes materials i més pròximes de penúria i sofriments; sinó les del pensament encadenat amb inconsciència o voluntariament a un gabell immens de supersticions i poders tirànics.

Si altra cosa no, avui aquí, és al menys un consol gran saber d'una nació, d'un lloc en la terra, i cas de no existir és grat també imaginar-lo, on se pot opinar lliurement i sustentar aquesta opinió en públic, a tot arreu, sense que ningú pugui cohibir-la, sense que ningú pugui a la força imposar creències ni respectes que no se senten, obligar a actes que un té la convicció profunda i meditada que no condueixen a res ni convenen a ningú, i encara, que són enormement nocius i envilidors; un lloc on se ca-

mini vers la deslliuració integral de l'home; cos i esperit.

Naturalment, qui més qui menys, d'un cantó o d'un altre tots en som de presoners de la rutina, esclaus del passat o poc clari-vidents del present i camí del futur. Pera ésser lliure en tots els ordres fóra necessari estar en possessió de la veritat única i absoluta, i per resultar així, en quant a relacions humanes se refereix, aquesta tal veritat hauria d'existir. Però precisament la màxima deslliuració és la coneixença de que no ho som de lliures; la qüestió és anar esbroçant el camí allunyats de l'enganyosa fantasia de l'absolut, que en major alçanc tot para en transformació i relativitat. La malura terrible la tenim en la presunció de que tots podem i devem pensar de la mateixa manera, en la infamant obligació d'acatament amb que volen constrènyer els cervells alguns als quals causes fortuïtes, malignitat i ambició han portat a una posició de manament i poder.

Avui en lo aparatós i extern de la vida ciutadana, en quasi tota la premsa, no es veuen més que al·legats i protestes de patriotisme; sembla talment una ineducable declaració per a l'obtenció de l'estat de ciutadania i no passar per un barbre incivilitzat. Es una obligació, una limitació imposada desde les altures oficials que arriba a pendre una pública apariència de fermesa i realitat desconcertadores en una cosa bambolejant i tan inconsistent. Es com un contagi inconscient, incomprès i mal sentit, perquè en l'intim i particular de molts, infinits, deixant apart els que intel·ligentment son antipatriotes, jo no sé pas com hi és sentida la pàtria.

Religió, Patriotisme, amb el Poder d'Estat complement de l'últim, quins pesos inmensament feixucs que ens constreñeixen entre els dos, cos i ànima, amb ferrenya opressió. Però la religió en certa manera és positiva, té una arrelam fonda i de difícil extirpació per la complexitat de causes que entren en sa formació i les múltiples formes que pren segons qui la professa, en donar-li interpretació vària i originar-la de distints principis, explicant-se, en conseqüència, el seu valor i permanència.

Mes el patriotisme d'Estat! quin fonament acusar-li, avui dia, que no sigui egoística ambició, imperialisme tirànic o absurda desviació sentimental. Jo no sé quina estranya impressió de fred exotisme, de realitat impensada que sorprèn i deixa sotmès en l'aturdiment de la perplexitat, causa en topar-se amb un fet d'aquests que donen lloc a cridories patriotes i comencen a sortir aquells mots de *sagrat* i *sacrossant*, a qui no sent el patriotisme com el volen els que clamen amb protestària indignació.

Perquè la protesta no és pas per sentir-se llastimat per un crit o un fet que pot ésser interpretat com ofensa personal per l'estat i situació de cada un; sinó que sorgeix l'estralfària indignació per dissentiment de criteri, de doctrina, de pensar; perquè hi ha qui no vol situacions, qui no creu en coses que els altres, els que estan en poder i dominen, les tenen per bones.

Se exigeix un potriotisme obligatoriament únic malgrat el convençut dissentiment en la interpretació d'aquest sentiment que podria ésser senzillíssim, afectuosament humà. Se'n pretén un article de fè despòtic i unificat com si es tractés del compliment d'un acte o funció manual o hagués d'ésser profestat per un cervell de funcionament automàtic. Es curiós el cas d'aquests senyors que s'enfurismen venjatius i plens d'odi, menaçant amb càstics terribles perquè hi ha qui no té el mateix pensar, qui no pot sentir igualment en cosa de tan vària significació i accidentals orígens, si res més no.

Fè, dogmes funestos, constreñiments del pensament; sempre la dolorosa limitació que si és maligna i vexatòria a l'exterior, és corrossivament nefanda si està en la consciència.

LL. PUJOL MASSAGUER

Aquest número ha passat per la censura governativa

El galimaties rus

PER a donar idea de la significació d'alguns aspectes del problema rus, copiem d'una prestigiosa publicació francesa la nota que va a continuació, plena d'interès:

Un amic nostre, —diu el periòdic de referència— trobà ahir en plè boulevard a un dels membres més distingits de l'aristocràcia russa, un gran senyor, amb el qui feu coneixença abans de la guerra.

—M'alegro de veure-us altre cop a París, príncep. Què ha sigut de la vostra vida durant tot aquest terrible període de turbulències?

—M'he fet bolchevista. Vos sorprèn la nova? Es que a França no es sap de la qüestió de Rússia, ni mitja paraula. Vosaltres penseu amb tot lo que hem sofert; penseu que se'ns ha robat i assassinat, treient la conclusió de que l'odi vers els butxins, causants de la nostra ruïna, ha d'ésser crudel i implacable. Emperò, hi ha un punt importantíssim, que oblideu. La nostra desgràcia no ha fet minvar el patriotisme. Per res del món, acceptariem el que la Rússia siguiés fraccionada, dividida en bocins. I a l'hora present, sols l'exèrcit bolchevista pot refer la unitat de la Rússia.

«Ens trobem, doncs, els aristòcrates russos, si fa o no fa, com els aristòcrates francesos de 1793, que detestaven els crims de la Revolució, i que, no obstant, suspiraven pel triomf d'aquesta, en la que veien la defensa de la integritat de la pàtria. Es per això, que la noblesa russa està avui al costat d'En Lenine i d'En Trotzky. Quan hagin vençut, pensarem lo que es té que fer. En un mot; deixar-los guanyar. Després, ens veurem les cares.»

AL SÓ DE LA GUITARRA

Com el planyo, al pobre Dato, col·locat pel boig etzar entre les passions dels negres i les iniquines dels blancs! Ell, bé amb tots quedar voldria, juntant vots i lligant caps, mes, quan creu tocar la meta... triqui - triqui - triqui - tram!

Allà li diuen: L'assumpté és molt més trascendental de lo que vostè tal volta s'ha arribat a imaginar. Si, condescendent o dèbil, el tracta amb benignitat, vostè veurà com molt prompte... triqui - triqui - triqui - tram!

Aquí li criden: Mediti, mediti bé lo que fa, que la cosa no és de broma, sinó molt sèria i formal. Si, escoltant als que'l *jalean*, pren per cols lo que són naps, possible fóra que un dia... triqui - triqui - triqui - tram!

La premsa, com sol fer sempre en els casos complicats, en lloc de donar llum clara, prodiga el donar tant com sap. La qüestió es moure xibarri, embrollà el plet entaulat, i, mercès a aquest escàndol... triqui - triqui - triqui - tram!

Tot això no passaria— diu un, amb to doctoral.— si, a son temps, certes demandes no s'haguessin escoltat. Se'ls va dar tot quant volien, se'ls va deixà el camí franc, i ara, és clar, lliures d'obstacles... triqui - triqui - triqui - tram!

—No, senyor!— replica un altre:— Precisament tot el mal vé de que avui vulguin pendre'ns lo que ahir se'ns va donar. La llei s'ha fet per complir-se, i no resulta irritant que'l mateix que va dictar-la... triqui - triqui - triqui - tram!

I vinguin xiu-xius i juntes, i vinguin habilitats, i vinguin dictàmens híbrids i vinguin pegats estranys. El dilluns surt una fórmula; hi ha un mig arreglo el dimars; però, a l'arribà el dimecres... triqui - triqui - triqui - tram!

En el plet que ara es ventila, ¿qui s'arronsarà, al final? ¿Seràn els testaruts negres? ¿Seràn els persistents blancs? No se sap. Mes, de tots modos, quasi es podria apostar que, si es juga amb *manos limpias*... triqui - triqui - triqui - tram!

C. GUMA

ESTAMPES DEL POBLE

El miracle del bisbe

AQUELLA nit ens havíem ficat al llit al poc de fer-se fosc, perquè a les tres ens cridaria el pastor. El pastor, potser del tracte continuat amb el bestiar, havia agafat cara de bèstia: el nas llarg i aplanat sobre la boca, els ulls badats i estàtics de vaca que mira passar un tren, el front abombat sobre les celles peludes tal-

ment com dues banyes incipients, dues banyes de les que no ofenen ni al que les porta, perquè són banyes que no tenen res que veure amb l'Epístola de Sant Pau, una barba de l'any passat i unes mans també amb barba, però amb barba de tota la vida.

Nosaltres havíem anat a la muntanya en cerca de vida natural, de vida salvatge, i la veritat era que no'ns podíem pas queixar: aquella vida era el «no va más» del salvatgisme.

I a la matinada, quan nosaltres somniàvem més que mai el whisky de la ciutat i els somriures pintats de carmí de les donetes alegres, el pastor ens ha despertat. Ens ha despertat com si despertés al remat: amb un «bon dia» com un lladruc. Nosaltres, mentre ens rentàvem amb l'aigua gelada, hem somrigut pensant: —Es pintoresc.— Al baixar a la cuina, el pastor ens ha dit que els altres salvatges ja eren camí de l'ermita. Perquè si nosaltres ens aixecàvem a aquelles hores intempestives, no era pas per a caçar el llop o el senglà com altres dies, sinó per a veure com i en què es divertien aquelles pobres bestioletes de Déu, tan semblantes a l'home. Anàvem a la festa d'un poble dalt la cima de la muntanya, un poble on mai hi havia pogut pujar cap vehicle ni cap cavall, i on era molt difícil que hi pugés altra gent que'ls seus habitants. Abans no aprenies el camí i les peripècies del camí, t'havies trencat algun os, o l'ànima, si és que la tenies en bon ús. Moltes vegades se diu d'un camí difícil un camí de cabres. Doncs allò era un camí més difícil encara, perquè amb prou feines era camí. S'enfilava per la muntanya, gairebé dreta i d'una pedra que per a patinar hi no tenia preu. Ara, que si miraves a baix al abim i et veies com penjat allà dalt, i et passaven les ganes de patinar per moltes que'n tinguessis. I anaves pujant, no aquí caient i allí aixecant-te, perquè si queies ja no t'aixecaves més. I mentre pujàvem, ens deïem meravellats: —Com és possible que per aquí s'hi hagi pogut enfilar una dona? Però després recordàvem les dones que una vegada a l'any puguen aquell calvari, no per penitència sinó per a fer broma, i ho compreníem tot, com a les comèdies, perquè tenen més de dimoni que de dona. Nosaltres havíem pensat, al veure-les, moltes vegades: *Si ens deixessin aquí entre aquest remat, s'acabaria el món. O bé: Si en rifessin alguna, no pendriem pas cap número.*

I encara anàvem pujant, i es veu que encara n'hi havia per estona. I cada vegada es feia més difícil el camí. De sobte el pastor, que cantava uns cuplets clericals, va cridar: —Ja hi som!

De l'alegria per poc que'ns deixem anar. L'ésser-hi consistia en aplanar-se un xic el camí i en trobar quatre cases que formaven carrer i que un no's podia explicar de cap manera com s'aguantaven. Allò era l'entrada del poble, com si diguessim el rebedor. Per a arribar al poble calia mitja horeta més de torment i de caminar com els gats. Però al fi hi hem arribat. Aquesta gent encara és més salvatge que la de baix. A dalt de tot hi ha una capelleta, una capelleta com un guardapols en la paret blanca d'una casa, closa per un vidre, amb un Sant que fa cara de no estar gaire bé de salut. El pastor ens explica que cada any, i en aquesta diada, puja un bisbe a beneir i confirmar aquell remat. El primer any, al veure'l arribar sense la mitra i ses altres endròmines, el van apedregar. Després els hi van explicar que la mitra els bisbes se la deixen sempre a casa, i ja el van rebre amb més tranquil·litat.

Però passava una cosa que ningú sabia remeiar: no hi havia bisbe que no baixés d'allà dalt amb alguna trencadura; no hi havia bisbe que arribés sense caure a l'ermita. Fins que un any, davant el pasme de tots, el bisbe, que reia per sota el nas, va anar pujant amb tota tranquil·litat, com si passés per la Rambla de Barcelona.

Aquells cafres vestits de persona van començar a cridar: *Miracle! Miracle! Miracle!* I van posar una creu dalt de tot.

Fins que després se va sapiguer que si el bisbe aquell havia pogut pujar la costa era perquè havia nascut al poble.

LL. CAPDEVILA

L'ex germanòfil

—Els marks puguen!... Quina pega ara que jo jugava a la baixa!

Sant Joan, Sant Pere i els polítics espanyols

—Retireu-vos, sants ignocents! No veieu que nosaltres tot l'any ne fem, de verbenà!...

La mort del lloro

El veïnat ja n'estava tip i retip de sentir sempre lo mateix: —Oh, quan s'acabi la guerra!—deia la pobre bestioleta, de bona fe, avesada a aquesta exclamació de la gent. I ho deia amb aquest entusiasme que sentim les persones al viure esperançats en un demà felicit.

L'amo de la casa, un dia, s'em presenta, treient foc per la dentadura postica, i em diu, més tivat que un ferro de cortina.

—O el lloro o vostè, trill!

—Què vol dir? —vaig fer jo, estranyat.

—Que aquesta bèstia s'està ficant en coses privades per la censura. Amb això, una de dugues, o fa vostè que el seu lloro sigui un lloro mut, o li poso els mobles al mig del carrer per a que els autos que vagin a tota marxa es trenquin la nou del coll.

—Don Ramón, per Déu, consideri que...

—Ja ho he dit. Jo no refiro la paraula encara que plogui i és mulli. Si no sap criar lloros, estigui-s'en; o crii sargantanes.

I el lloro, el pobre, no deia més que lo que sentia dir.

Arribava un servidor a casa, al vespre, amb el diari.

—Què diuen, noi, que els alemanys?... em deia la dona.

—Sí, mira; aquí porta que han entrat a...

—al pronunciar el nom del poble ho feia amb vèu de nas, donant-me-les de set cebetes—i s'han menjat a totes les criatures del poble.

—Ave Maria Puríssima!

—Lo que sents. Les maten la meitat a puntades de peu i l'altre meitat a coces per que no sigui dit que les maten de la mateixa manera, i se les mengen amb un raget de llimona.

—Calla! calla! Ja saps que quan em contes alguna cosa trista somnio lladres!—criava la dona astorada.

A càl barber, al cafè, al... dimoni! no se sentia més que:

—Oh! Quan s'acabi la guerra!

I la guerra s'ha acabat. Déu vos-en-guard d'un ja està fet! En Wilson, portat de sentiments humanitaris i fent-li mal, als ulls el color de la sang que arreu es vessava, un dia es posà ferreny i digué en esperanto, als guerrers:

—Minyons! Prou d'aquest color!

I els va convidar a tots a cafè i cigarro a Versalles.

—Visqui!—deien els guerrers treient el fum pel nas...

Passà temps, i un servidor, com sempre, arribava cada vespre a casa amb el diari a la butxaca.

—Sabs a quant han posat les peres?—em feia la dona.

—Les peres?—deia jo— a quarto, pot-ser?

—Esgarrife't!

I jo, naturalment, com que sempre crec a la dona, m'esgarrifava.

—A tant la lliura. Unes peres que a dins hi han més bèsties que en tot el «Parca».

Verdaderament la meua dona tenia raó; val a dir-ho.

—El bacallà a vuit rals!—afegia senyant-se.

—Millor!—contestava jo.

—Per què millor?

—Perquè a aquest preu no hi haurà cap valent que'l talli.

—Creu que és un escàndol! Aquí tens al carnicer que pel mateix preu que abans et feia una lliura de carn, ara «te'n fa mitja». I el forner? Mira que donar el pa amb tasa!

—Res! que el vi l'hauran de vendre amb «cove».

Lo cert és que el lloro de casa, de sentir diàriament les converses que teniem la dona de casa i un servidor, va caure malalt. Tristot i pensatiu, ja no deia allò de «Oh! quan s'acabi la guerra!». I el veïnat, xafarder, s'en estranyava.

Un dia, al dematí, al anar com de costum a netejar-li la gàbia, el vaig trobar «bò» i encarcerat.

El desengany el va matar! pobre bestioleta!

JOAQUIM MALLEU

REPICS.

Diputats i senadors catalans, en sa inmensa majoria han felicitat a l'Alcalde per la seva enèrgica actitud en lo de la ruptura de relacions amb el Govern civil.

I no tan sols l'han felicitat, sinó que han cregut convenient recomanar-li la persistència en la esmentada actitud.

censura

Demà, diumenge, a les onze, els catalanistes socialistes aniran al Cementiri Vell a retre homenatge a la memòria del patriarca del nacionalisme, doctor Martí i Julià.

Són moltes les corporacions catalanes que s'han adherit a aqueix acte que promet revestir una gran solemnitat.

Una fulla impresa en la qual el nostre Ajuntament explica lo ocorregut amb motiu de la visita d'En Joffre a Barcelona, ha sigut taxada per la censura.

Ja poden pensar-se a què's deu la ràbia del llàpiz roig dels censors.

A que la esmentada fulla devia dir la veritat:

En la qüestió política, els pobres italians estan tan fòmuts com nosaltres.

Ara ha tornat En Giolitti al Poder.

En Giolitti es un dels turnants, massa amic del clero per a que pugui acreditar-se d'home modern... als 76 anys!

Menos mal que, segons sembla, un dels primers projectes del seu programa serà confiscar una part de les grans fortunes guanyades a espallles de la guerra.

Si ho fa aixís, li tornarem a fama.

A conseqüència de un alçament sobtat en el preu del pa, hi han hagut a Itàlia formidables aldarulls, seguits de manifestacions accidentades, amb morts i ferits.

Senyor Dato, prengui nota d'aqueixes pel·lícules.

I recordi's de la dita: «Quan vegis les barbes del veí pelar, posa les teves a remullar».

Vells amics o la Romeria de Limpias

—En aquest món, senyó Esteva—s'ha de tenir molta fe. —No et pots queixar de la meua...— fins et porto a coll-i-bè.